

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

Број: _____

Датум: _____
Београд, Господара Вучића бр. 50

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета Безбедности Универзитета у Београду број 293/9, од 15. маја 2018. године, одређена је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **мр Срђана Марковића** под насловом: „**Илегалне миграције као фактор међународног тероризма**“ у саставу: др Ненад Путник, ванредни професор Факултета безбедности Универзитета у Београду, др Драган Симеуновић, редовни професор Факултета политичких наука, др Радомир Милашиновић, пензионисани редовни професор Универзитета у Београду, др Миленко Бодин, ванредни професор Факултета безбедности Универзитета у Београду и др Младен Милошевић, ванредни професор Факултета безбедности Универзитета у Београду.

Након што је прегледала и оценила рукопис докторске дисертације, Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета безбедности следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату

Кандидат мр Срђан Марковић рођен је у Београду 1970. године. На Правном факултету Универзитета у Београду дипломирао је 1996. године, а магистрирао 2009. године на тему „Међународно-правни положај илегалних миграната“.

Током професионалне службе у периоду од 1993. до 1997. године био је запослен у Економско-комерцијалном бироу Амбасаде СРЈ у Пекингу (НР Кина). Потом се запослио

у Нафтној индустрији Србије (НИС Југопетрол) од 1997. године, где је радио на пословима спољне трговине, као референт за међународне уговоре и солвентност дужника НИС Југопетрола. Од маја 2013. године запослен је у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања – Сектор за рад, у звању саветника.

Списак објављених радова кандидата:

1. Марковић, С. (2014). Корелација између илегалних миграната и терориста. „*Међународна политика*“, јул–децембар 2014 (1155-1156).
2. Марковић, С. (2015). *Кршење људских права над жртвама трговине људима*. Београд: Задужбина Андрејевић.

2. Основни подаци о докторској дисертацији

Наставно-научно веће Факултета безбедности Универзитета у Београду је одлуком бр. 60/26 од 02.02.2016. године одобрило кандидату мр Срђану Марковићу израду докторске дисертације под насловом „Илегалне миграције као фактор међународног тероризма“, а за ментора је одређен проф. др Радомир Милашиновић. Кандидат је 07. маја 2018. године предао текст дисертације обима 246 страна основног текста (А4 формат, ћирилични фонт 12, проред 1,5) који је усаглашен са стандардима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја докторске дисертације.

Структуру дисертације чини резиме на српском и енглеском језику, увод, седам поглавља, закључак, списак литературе и прилози. Основна литература садржи 243 наведена извора класификована према врстама: књиге, монографије, стручни часописи и зборници (113), законска и нормативно правна регулатива (20), интернет извори (110). Списак табела, графикона и слика - укупно 12. Прилози садрже: биографију кандидата, изјаву о ауторству, изјаву о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјаву о коришћењу.

2.1. Предмет и циљ дисертације

Предмет спроведеног истраживања је сложен и мултидисциплинаран. У ужем смислу њиме су обухваћене илегалне миграције и међународни тероризам као глобалне

безбедносне појаве савременог света. У ширем смислу, предмет истраживања представљају функције илегалних миграната у терористичким акцијама, односно међусобна повезаност и интеракција ове две глобалне безбедносне појаве.

Циљ спроведеног истраживања био је научна дескрипција и научно објашњење међусобне повезаности феномена илегалних миграција и међународног тероризма. У докторској дисертацији кандидат указује на неопходност да се ове две појаве, карактеристичне за савремени свет, посматрају и анализирају као једна безбедносна целина, а не као изоловане и сасвим посебне појаве. Кандидат је настојао да путем обједињеног посматрања, применом научних метода, дође до поуздане и реалне слике о безбедносним аспектима ових појава, њиховој снази када делују у међусобној спрези и да пружи конкретне предлоге за борбу против ових појава, на глобалном и регионалном плану, и посебно у Републици Србији.

Један од засебних циљева спроведеног истраживања био је да се укаже на илегалне мигранте као жртве терористичких колективитета. Осим тога, један од посебних циљева је био и разјашњење правног статуса илегалних миграната. Кандидат је, у том циљу, анализирао сличности и разлике између категорија илегалних миграната и избеглица са аспекта међународног права.

2.2. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У спроведеном истраживању кандидат мр Срђан Марковић је пошао од једне опште и три посебне хипотезе.

Општа полазна хипотеза одређена је на следећи начин:

Илегалне миграције и међународни тероризам су глобални безбедносни проблеми, који су међусобно испреплетени на разне начине и где реално постоји могућност да ће се у мултиполарном свету све више испољавати и прожимати, при чему би улога илегалних миграната добијала све већи значај и све разноврсније функције приликом извођења међународних терористичких акција.

Прва посебна хипотеза гласи:

Илегалне миграције независно од мотива (економски, политички, безбедносни и други) представљају наглашен национални и међународни безбедносни проблем, који је често, у некаквом облику повезан са другим безбедносним проблемима, посебно са организованим криминалом и међународним тероризмом.

Друга посебна хипотеза гласи:

Међународни тероризам представља једну од највећих претњи националној и међународној безбедности, чијем одржавању у великој мери доприносе илегалне миграције.

Трећа посебна хипотеза гласи:

Утврђено учешће илегалних миграната у многим акцијама међународног тероризма после распада биполарног светског поретка указује на то да илегалне миграције представљају важан фактор међународног тероризма.

2.3. Кратак опис садржаја дисертације

Дисертација се састоји од увода, седам поглавља, закључка, пописа коришћене литературе и прилога. Поглавља су логички повезана и структурирана у већи број потпоглавља:

1. ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА
  - 1.1. Проблем истраживања
  - 1.2. Предмет истраживања
  - 1.3. Дефинисање основних појмова
  - 1.4. Операционално одређење предмета истраживања
  - 1.5. Просторно и временско одређење предмета истраживања
  - 1.6. Дисциплинарно одређење предмета истраживања
  - 1.7. Циљ истраживања
  - 1.8. Хипотетички оквир истраживања
  - 1.9. Варијабле
    - 1.9.1. Независна варијабла
    - 1.9.2. Зависна варијабла
  - 1.10. Извори података

- 1.11. Начини истраживања
- 2. КАРАКТЕРИСТИКЕ ИЛЕГАЛНИХ МИГРАЦИЈА
  - 2.1. Појам миграција и илегалних миграција
  - 2.2. Илегални мигранти и избеглице
    - 2.2.1. Корелација између илегалних миграната и избеглица
  - 2.3. Узроци илегалних миграција
  - 2.4. Безбедносни аспекти илегалних миграција
  - 2.5. Руте и начини кретања илегалних миграната
- 3. МИГРАНТСКА КРИЗА
  - 3.1. Узроци и последице мигрантске кризе
  - 3.2. Политика Европске Уније према мигрантској кризи
  - 3.3. Политика Републике Србије према мигрантској кризи
  - 3.4. Злоупотреба мигрантске кризе у терористичке сврхе
  - 3.5. Процене миграционих токова за наредни период
  - 3.6. Мигрантска криза као претња националној безбедности Републике Србије
- 4. ТЕРОРИЗАМ
  - 4.1. Дефиниције и теоретски ставови
  - 4.2. Карактеристике тероризма
  - 4.3. Класификација тероризам
  - 4.4. Међународни тероризам
- 5. ИЛЕГАЛНЕ МИГРАЦИЈЕ И ТЕРОРИЗАМ
  - 5.1. Узроци учешћа илегалних миграната у терористичким делатностима
    - 5.1.1. Индоктринација
    - 5.1.2. Пропаганда
    - 5.1.3. Интернет
  - 5.2. Регрутовање илегалних миграната од стране терористичких колективитета
  - 5.3. Илегално организовање
  - 5.4. Истоветности између илегалних миграната и терориста
  - 5.5. Разлике између илегалних миграната и терориста
  - 5.6. Повезаност илегалних миграција и тероризма са организованим криминалом
- 6. КАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЈЕВИ УЧЕШЋА ИЛЕГАЛНИХ МИГРАНАТА У ТЕРОРИСТИЧКИМ ОПЕРАЦИЈАМА ПОСЛЕ РАСПАДА БИПОЛАРНОГ СВЕТСКОГ ПОРЕТКА
  - 6.1. Терористичке операције на Балкану
    - 6.1.1. Босна и Херцеговина
    - 6.1.2. Косово и Метохија
  - 6.2. Терористичке операције у Руској Федерацији
  - 6.3. Терористичке операције у САД
  - 6.4. Терористичке операције у Шпанији
  - 6.5. Терористичке операције у Француској
  - 6.6. Терористичке операције у Белгији
  - 6.7. Терористичке операције у Сирији и Ираку
    - 6.7.1. Страни борци у Сирији и Ираку
  - 6.8. Терористичка операција у Немачкој
  - 6.9. Терористичка операција у Турској
  - 6.10. Терористичка операција у Шведској

7. ПРОЦЕНА ТЕРОРИСТИЧКИХ МОГУЋНОСТИ ЗАВРБОВАНИХ ИЛЕГАЛНИХ МИГРАНАТА У БЛИСКОЈ БУДУЋНОСТИ

Сажетак рада по поглављима:

Уводно разматрање кандидат започиње констатацијом да су последњу деценију XX века и почетак XXI века обележила нова безбедносна кретања у свету. У условима глобализоване економије, макроекономске последице значајних поремећаја у функционисању финансијског тржишта у свету утицале су на масовна кретања људи и тиме на стање глобалне безбедности. Илегалне миграције и терористичке акције са елементима иностраности постали су огромни глобални проблеми савременог света. Реч је о масовним појавама, које на различите начине дотичу готово све земље света и са којима се међународна заједница тешко али континуирано бори. У научној теорији, међународном праву и у пракси међународне заједнице ове две појаве се посматрају и третирају издвојено. Међутим, бројна сазнања указују на честе и чврсте везе међу њима, на њихову међусобну условљеност и повезаност. Стога је, приликом истраживања овог проблема, неопходно да се укаже на узрочно-последичне везе ових глобалних појава и потребу одговорнијег приступа у њиховом третману и отклањању (спречавању и сузбијању) како од стране сваке државе посебно тако и од међународне заједнице, истиче кандидат мр Марковић.

У првом поглављу дисертације под насловом "Теоријско-методолошки оквир истраживања" (стр. 3-17) приказани су предмет и проблем, односно циљ истраживања, хипотезе од којих се пошло, као и методе које су примењене у истраживању.

У другом поглављу рада под насловом "Карактеристике илегалних миграција" (стр. 17-53) кандидат дефинише појмове *миграција* и *илегалних миграција*. Илегалне миграције су један од универзалних проблема савременог света, а масовно померање становништва широм планете постао је општи светски тренд, али и проблем који је испреплетен са бројним политичким, економским, социјалним, криминалистичким и етичким питањима. То је проблем који у сваком појединачном случају инкорпорира већи број повреда међународног јавног права, истиче кандидат мр Марковић. Највећи проблем представља недостатак адекватаног приступа сваке државе понаособ, и свих држава заједно на регионалном и глобалном плану, у спречавању илегалних миграција. Чак и у оквиру

Европске уније, као најорганизованије регионалне организације, нису усаглашени критеријуми у спречавању илегалних миграција. Данас готово да не постоји држава која нема проблеме са илегалним миграцијама, било да се ради о држави из које долазе илегални мигранти (изворишне државе); било да је реч о државама кроз које пролазе илегални мигранти до крајњег циља (транзитне државе); било да се ради о државама које представљају циљно одредиште илегалних миграната (имиграционе државе). Посебну забринутост изазивају дубоке и све веће везе између старе и нове миграције са терористичким организацијама што, према мишљењу кандидата, значи да ће политичка и безбедносна резонанца овог питања бити још израженија.

Трећи део дисертације под називом "Мигрантска криза" (стр. 53-85) кандидат започиње елаборацијом узрока и последица мигрантске кризе. Ратови у Авганистану, Ираку, Либији, Сирији, Сомалији и другим муслиманским земљама, као и успон Исламске државе, довели су до највеће мигрантске кризе широм света, нарочито у Европи током лета и јесени 2015. године. Разлози за масовну имиграцију се традиционално везују за високу стопу незапослености и сиромаштво у тим земљама, али се често објашњавају и као последица ратних дешавања, пре свега у Сирији где је грађански рат проузроковао масовни егзодус становништва у суседне земље, затим у Либији где је рушење режима Муамера Гадафија довело до анархије коју користе добро организоване мреже кријумчара људима. Кандидат мр Марковић истиче да је, према проценама, међу многим мигрантима у Европу стигло и више хиљада терориста из редова Исламске државе и других терористичких организација. Већина терориста је у Западну и Средњу Европу стигла балканском рутом преко Турске, Грчке, Македоније, Србије, Мађарске, Хрватске и Словеније. Иако су избеглице од стране европског политичког естаблишмента дочекане са симпатијама, односно као жртве ратних дешавања којима Европска Уније мора да пружи уточиште, временом је однос према њима постао предмет жестоких критика од стране дела европске јавности, забринуте због додатног оптерећења социјалних служби, погоршања безбедносне ситуације, односно могућег нестанка хришћанског идентитета Европе услед масовног доласка муслимана. Временом је однос према мигрантима постао предмет жестоког спора између појединих европских држава, пре свега Немачке која је инсистирала на политици "отворених врата", и Мађарске, Словачке и Пољске које су сматрале да ће оне

услед прилива миграната трпети највеће последице. Као последица реакције појединих држава на масован прилив миграната (дизање ограда, затварање граница), дошло је и до краткотрајног нарушавања међудржавних односа Србије са Мађарском и Хрватском. Нарушавање односа се огледа у привременом онемогућавању (или отежаним омогућавању) проласка немигрантима (особама које регуларно пролазе границу) преко граничних прелаза Хоргош (Србија-Мађарска), као и дуж целе границе Србије и Хрватске, што је проузроковало привремени тзв. "царински рат" између Србије и Хрватске, истиче кандидат мр Марковић.

Са безбедносног аспекта кандидат истиче следеће последице "Арапског пролећа": (1) расписивање "демократских избора" у нерегуларним условима; (2) насилна смена дугогодишњих режима; (3) дестабилизација држава у региону; (4) настанак дуготрајних оружаних сукоба и (5) нерешавање проблема које је иницирало "Арапско пролеће". Наведене последице су подстакле развој и утицај екстремног ислама и настанак мигрантске кризе, што представља безбедносни ризик и претњу за многе земље северне Африке, Блиског истока и Европе, оцењује кандидат мр Срђан Марковић.

Са аспекта безбедности европских земаља најважније последице "Арапског пролећа" су тероризам и мигрантска криза. Наведене последице се не могу и не смеју посматрати одвојено из следећих разлога: (1) почетак мигрантске кризе је нераскидиво везан за обрачун терориста организованих у Исламску државу са својом неистомишљеном и равнодушном "браћом по вери"; (2) мигрантске руте су уједно и путеви терориста у европске земље; (3) акцијама терористичких ћелија у Европи погоршава се однос европског становништва према мигрантима и мањинама пореклом из афричких и блискоисточних земаља, што појачава верску и расну поделу у европским друштвима; (4) ове поделе погодују терористима и регрутацији нових терориста.

Четврто поглавље дисертације под насловом "Тероризам" (стр. 85-113) посвећено је појмовном одређењу тероризма, његовим карактеристикама и класификацији. Кандидат мр Марковић истиче да је тероризам облик политичке борбе који има веома дугу историју. Овај феномен се у различитим епохама друштвеног развоја, и у различитим цивилизацијама, одвијао и тумачио на различите начине. Међутим, тероризам никада није био толико распрострањен, масован и са толико великим бројем жртава и других штетних последица, као што је данас, у време стварања новог светског

поретка и глобализације. Данас је, макар у теоретском и политичком смислу, а свакако и са становишта правне науке, јединствени став да је тероризам, без обзира на мотиве, велико и глобално зло, против кога се међународна заједница мора борити свим средствима. У том смислу донети су бројни међународни правни акти општег и обавезујућег карактера (конвенције, резолуције, пактови).

По питању недостатка општеприхваћене дефиниције тероризма на међународном нивоу кандидат мр Марковић сматра да би консензус био могућ да питање тероризма у себи не садржи, у великој мери, и политичку компоненту. Узимајући у обзир велики број дефиниција тероризма које, свака на свој начин, полазе од истих или сличних чињеница, оправдано се поставља питање истоветности, односно различитости, датих дефиниција. Бројни и разноврсни облици савременог тероризма, као и чињеница да су сваком облику својствена специфична обележја, захтева уважавање разноврсних критеријума да би се ваљано идентификовале и формулисале заједничке карактеристике овог, по много чему енигматичног насиља, тврди кандидат. Због комплексности, динамизма и обиља појавних облика, могуће су бројне класификације тероризма према разноврсним критеријумима. Сваку класификацију тероризма посебно отежава постојање мешовитих облика у његовом испољавању.

Тероризам је друштвена појава која се не може локализовати на регију или државу. Она је постала међународни проблем и има несумњив утицај на цео свет. Израз *међународни тероризам* је у почетку реферирао само на терористичке акте са иностраним елементом, да би се касније овај израз односио на сваки напад на неко, међународним правом заштићено добро. Дакле, о међународном тероризму са може говорити увек када је крајњи циљ напада страна држава, односно њен постојећи политички режим, поједини државни или политички органи, друштвене групе или појединци у њој, истиче кандидат.

У петом поглављу дисертације под насловом "Илегалне миграције и тероризам" (стр. 113-154) кандидат мр Срђан Марковић идентификује, описује и објашњава узроке учешћа илегалних миграната у терористичким делатностима. У овом поглављу су, осим тога, обрађена питања регрутовања илегалних миграната од стране терористичких колективитета, илегално организовање, сличности и разлике између илегалних миграната

и терориста, те повезаност илегалних миграција и тероризма са организованим криминалом.

Терористичке организације континуирано прате технолошки развој и користе благодети медија (новине, интернет, радио, телевизија) за ширење своје идеологије и промовисање својих идеја и циљева, зарад придобијања јавног мњења и регрутовања истомишљеника. У земљама у којима није транспарентна власничка структура медија, остављен је велики простор за пропагирање терористичких идеја, истиче кандидат мр Марковић. Кључни фактори мобилизације, неопходни за приступање терористичким колективитетима су: индоктринација, пропаганда и интернет.

Велики број илегалних миграната је у сваком тренутку спреман да активно учествује у терористичким акцијама које угрожавају безбедност европских држава и међународну заједницу у целини. Маса илегалних миграната представља масу незадовољника међу којима се лако могу пронаћи симпатизери, подржаваоци, потенцијални терористи или њихови помагачи. Кандидат, стога, сматра да степен подложности миграната утицају терористичке пропаганде, као и учешћа илегалних миграната у терористичким активностима зависи, и зависиће, од степена њихове асимилације у држави пријема.

У шестом поглављу "Карактеристични случајеви учешћа илегалних миграната у терористичким операцијама после распада биполарног светског поретка" (стр. 154-215) дат је приказ терористичких операција у којима су учествовали илегални мигранти на простору Балкана, Сједињених Америчких Држава, Шпаније, Француске, Белгије, Сирије и Ирака, Чеченије (Руска Федерација), Немачке, Турске и Шведске у последњој деценији 20. и првим деценијама 21. века. Узроке наведених терористичких операција кандидат мр Срђан Марковић своди на: сепаратистичке тежње у бившим југословенским републикама и покрајинама, и Чеченији, борба за цихад, односно ширење калифата на подручјима настањеним муслиманским живљем, инвазија Сједињених Америчких Држава у оквиру НАТО пакта (који сачињавају и државе Европске уније) на Авганистан, Ирак, Либију, подршка Израелу од стране Сједињених Америчких Држава, грађански рат у Сирији и Европска мигрантска криза. Разбијањем СФРЈ створено је погодно тле за формирање разних криминалних група, шверца и на крају продора тероризма. Стварањем Федерације Босне и Херцеговине и насилним одвајањем Косова од Србије створени су услови за

продор екстремног исламског тероризма у Европи. Тако да су данас Босна и Косово постали центри за окупљање, увежбавање и боравак исламских терориста који крећу ка циљевима у европским метрополама, али и другим деловима света (Сједињене Америчке Државе, Сирија, Ирак).

Кандидат мр Марковић сматра да је евидентно повећање броја страних терористичких бораца, односно појединаца који путују у друге државе ради вршења, планирања, припремања или учешћа у терористичким актима или пружања или похађања терористичке обуке и регрутовања за тероризам. Објашњавајући начине на које илегални мигранти прелазе државне границе ради вршења терористичких аката кандидат истиче три основна: преласци граница на тајном месту, преласци граница на званичним међудржавним граничним прелазима са фалсификованим документима и инфилтрацијом у избегличке колоне.

Процена терористичких могућности заврбованих илегалних миграната у блиској будућности предмет је седмог поглавља докторске дисертације (стр. 215-219). Заједно са огромним приливом миграната услед ескалације мигрантске кризе 2015. године расте и опасност од тероризма. Кандидат наводи податак европских обавештајних служби, према коме милитанти активно регрутују придошлице, док су се екстремисти увукли и у редове избеглица. Јачање и ширење Исламске државе Ирака и Леванта (ИСИЛ) на подручјима Ирака и Сирије, не само да је угрозило безбедност илегалних миграната, већ их је истовремено учинило осетљивом категоријом за могућа регрутовања у сврху извођења терористичких аката на крајњим одредиштима. У више него бројном корпусу илегалних миграната могуће је регрутовање будућих извршилаца терористичких задатака, такозваних "спавача".

Претња од терористичких напада припадника ИСИЛ, или само следбеника њихових идеја, постоји и независно од новог прилива миграната. Међу извршиоцима терористичких напада у Белгији и Француској је било највише припадника друге генерације имиграната у тим земљама, што значи да се ИСИЛ већ инфилтрирао на европско тло преко грађана Европске уније који имају пуну слободу кретања, без обзира на обнављање контроле на унутрашњим границама, или неким другим мерама које би се предузимале без адекватне обавештајне подршке. Осим тога, велики број имиграната је ушао у простор Шенгена током 2015. године, без личних докумената, што уз непостојање

базе биометријских података практично не оставља ни најмање могућности да се утврди ко међу њима представља реалну опасност по европску безбедност.

Имајући у виду велики број (неколико хиљада) радикализованих Европљана муслиманске вероисповести који су се, дуже или краће време, налазили у зонама конфликта под контролом Исламске државе, њихов масовни или чак спорадични повратак могао би да представља дугорочни и врло сложен безбедносни изазов за Европу. Тероризам је данас, уз организовани криминал, најозбиљнија претња националној безбедности Србије, а посебне "неуралгичне тачке", су на подручју општина Бујановац, Прешево и Медвеђа, као и подручје Рашке области. Прихватни центар за мигранте који у Србију улазе са подручја Македоније се налази управо на простору који захватају општине Прешево и Бујановац, чиме се увећава овај безбедносни ризик, како због могућности пружања логистичке подршке мигрантима који су повезани са терористичким организацијама, тако и због потенцијалног врбовања миграната од стране лица са подручја тих општина која су непријатељски настројена према Републици Србији, наводи кандидат мр Марковић.

Закључак докторске дисертације (стр. 219-227) представља сажетак добијених резултата истраживања. У овом одељку рада кандидат упозорава на масовност илегалних миграција које прати бројно кршење норми међународног јавног права и повреде људских права и основних слобода. Илегалне миграције повезане са организованим криминалом и терористичким акцијама су продукт светске глобализације и стварања све веће разлике између богатих и сиромашних земаља, коју изазива управо глобализација и транзиција политичких система у појединим државама. У таквим условима неминовно настају и испољавају се различити облици безбедносних појава, великог интензитета и са негативним последицама, а посебно најекстремнији облици тероризма.

Илегалне миграције представљају безбедносни проблем чије деловање непосредно или посредно угрожава безбедност многих земаља, као и међународне заједнице у целини. Егзистенција илегалних миграната је често угрожена у имиграционим земљама где чекају решавање свог статуса. У нерегулисаном статусу миграната своје шансе за остваривање профита препознаје организовани криминал, који користи илегалне мигранте за кријумчарење, као и за друге криминалне делатности. Са друге стране илегални мигранти су жртве многих екстремистичких и терористичких колективитета различитих

политичких, идеолошких и верских мотива који их умешно злоупотребљавају као циљну групу. Међутим, у многим случајевима илегални мигранти су и носиоци међународног тероризма. На ово указују сазнања до којих се дошло на основу студиозних анализа које се односе на оне терористичке акте који су се догађали у последњој деценији 20. и првим деценијама 21. века и чији су организатори и/или извршиоци били управо илегални мигранти. Такође, одређени број илегалних миграната који је учествовао у терористичким операцијама био је део и организованих криминалних група. Илегалне миграције у великом броју случајева настају иницирањем, генерисањем и подршком од стране одређених земаља које их користе за своје циљеве, истиче кандидат мр Марковић.

На основу наведених закључака кандидат мр Марковић потврђује прву појединачну хипотезу да илегалне миграције независно од мотива (економских, политичких, безбедносних и других) представљају наглашен национални и међународни проблем који је увек, у некаквом облику повезан са другим безбедносним проблемима, а посебно са организованим криминалом и међународним тероризмом.

Све веће продубљивање супротности у савременом свету (економских, политичких, религиозних, културолошких, националних и др.), доводи до пораста тероризма. Истовремено се шире и илегалне миграције, добијају масовне облике које је веома тешко контролисати, а међу мигрантима расте незадовољство и мржња, што екстремисти вешто користе. Због тога постоји реална опасност од далекосежнијих последица које са собом носе ове безбедносне појаве. То се односи на регрутовање илегалних миграната ширих размера за потенцијалне терористичке операције широм света, а што би за далекосежне последице могло имати: нове невинне жртве ширих размера, рушење верских објеката, културно-историјских знаменитости под међународном заштитом, многих материјалних и државних добара (привредни објекти, здравствене установе, школе, позоришта, стадиони), као и кршења многих других конгентних норми међународног права.

На основу изнетих закључака, кандидат мр Марковић потврђује другу појединачну хипотезу, према којој међународни тероризам представља једну од највећих претњи националној и међународној безбедности, чијем одржавању у великој мери доприносе илегалне миграције.

Динамични процеси глобализације у последњој деценији XX века и на почетку XXI века, утицали су на масовно испољавање појава илегалних миграција. Велики број групација нерешеног друштвеног статуса су злоупотребљавали терористички колективитети ради остваривања својих политичких и идеолошких циљева, што је довело до тога да велики број илегалних миграната постане значајна регрутна база терористичким организацијама. Према наводима кандидата, ову тврдњу поткрепљују резултати дугугодишњих истраживања о учешћу илегалних миграната у терористичким операцијама, чиме је потврђена трећа појединачна хипотеза према којој учешће илегалних миграната у многим акцијама међународног тероризма, после распада биполарног светског поретка, указује да илегалне миграције представљају важан фактор међународног тероризма.

Потврђивањем тачности посебних хипотеза, створени су услови за извођење завршног закључка о тачности опште хипотезе, да су илегалне миграције и међународни тероризам глобални и међусобно повезани безбедносни проблеми, и где реално постоји могућност да ће се у мултиполарном свету све више испољавати и прожимати, при чему би улога илегалних миграната добијала све већи значај и све разноврсније функције приликом извођења међународних терористичких акција.

3. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација кандидата мр Срђана Марковића под називом „**Илегалне миграције као фактор међународног тероризма**“ је за свој основни циљ имала да истражи и анализира сложен и међуусловљен однос између илегалних миграција и тероризма. Сходно дефинисаном предмету и циљевима истраживања, научно-теоријски допринос дисертације огледа се у следећем:

1. Спроведено истраживање употпуњује теоријска знања о етиологији, генези и феноменологији илегалних миграција и тероризма.
2. Спроведено истраживање употпуњује теоријска знања о узајамној повезаности ове две истраживане појаве, као и о модалитетима и специфичностима испољавања у појединим временским периодима.

3. Сprovedено истраживање употпуњује теоријска сазнања о феномену организованог криминала и његовој повезаности са тероризмом и илегалним миграцијама.
4. Сprovedено истраживање пружа допринос појмовном одређењу тероризма, илегалних миграција, мигрантске кризе и разјашњењу термилошких и семантичких недоумица у овој области.
5. У функцији потпуног научног објашњења истраживаних појава, извршена је и класификација тероризма и објашњени узроци учешћа илегалних миграната у терористичким активностима, што представља значајан допринос проширењу и синтетизовању укупног научног фонда у овој области.
6. Сprovedено истраживање је верификовало све постављене хипотезе о односу илегалних миграција, тероризма и организованог криминала.
7. Сprovedено истраживање садржи предикцију мигрантских токова у будућем периоду што има не само научни већ и практични значај за безбедност Републике Србије.
8. Сprovedено истраживање има и практичан значај јер пружа конкретне смернице и предлоге за редефинисање политике Републике Србије према мигрантској кризи и унапређење правне регулативе у области супротстављања тероризму и организованом криминалу.
9. Сprovedено истраживање пружа сазнања на нивоу научне дескрипције, класификације и објашњења, због чега представља основу која омогућава даља истраживања у овој недовољно проученој области, и то не само с аспекта безбедносних наука већ и других сродних наука и дисциплина попут социолошких, војних, криминолошких, правних, етичких и психолошких.

На основу изнетих констатација, Комисија констатује да докторска дисертација кандидата мр Срђана Марковића представља значајан допринос научном сазнању у области наука безбедности.

4. Закључак и предлог Комисије

Комисија је мишљења да је докторска дисертација кандидата **мр Срђана Марковића**, под насловом **„Илегалне миграције као фактор међународног**

тероризма“, у потпуности израђена у складу са одобреном структуром на коју је сагласност дало Наставно-научно веће Факултета безбедности Универзитета у Београду и Стручно веће Универзитета у Београду.

Комисија констатује да је кандидат успешно обрадио постављену тему. Предмет и циљеви истраживања су адекватно постављени, теоријски и методолошки оквир рада су кохерентни и утемељени на релевантним научним достигнућима и савременој емпиријској пракси. Дисертација је резултат самосталног теоријског рада и спроведеног истраживања кандидата, а рад је написан стручним језиком и адекватним стилем, разумљивим за читаоце.

На основу изложеног, имајући у виду резултате спроведеног истраживања, као и његов научни и друштвени допринос, чланови Комисије једногласно позитивно оцењују текст дисертације и са задовољством предлажу Наставно-научном већу Факултета безбедности Универзитета у Београду да поступи у складу са утврђеном процедуром и одобри јавну одбрану дисертације **мр Срђана Марковића** под насловом **„Илегалне миграције као фактор међународног тероризма“**.

У Београду, 29. мај 2018. године

КОМИСИЈА:

Др Ненад Путник, ванредни професор
Факултета безбедности Универзитета у Београду

Др Драган Симеуновић, редовни професор
Факултета политичких наука Универзитета у Београду

Др Радомир Милашиновић, редовни професор
Универзитета у Београду у пензији

Др Миленко Бодин, ванредни професор
Факултета безбедности Универзитета у Београду

Др Младен Милошевић, ванредни професор
Факултета безбедности Универзитета у Београду